

GENERÁTOR PILOVITÉHO PRŮBĚHU

303 - 4R

1. Na nepájivém kontaktním poli sestavte obvod dle schématu na obr. 1. Hodnoty součástek a napájení zadá vyučující:

$$R_1 = 2,7 \text{ k}\Omega, R_2 = R_3 = 10 \text{ k}\Omega, C = 100 \text{ nF}, U_{CC} = \pm 12 \text{ V}$$

2. Změřte a nakreslete časové průběhy napětí $u_1(t)$ a $u_2(t)$.
3. Nakreslete převodní charakteristiku komparátoru
4. Z charakteristiky odvoďte velikost kladné i záporné saturace napětí na výstupu komparátoru. Vypočtete velikost komparačního napětí a porovnejte ji se skutečnou hodnotou.
5. Dle zadání vyučujícího navrhnete, (sestavte a proměřte) obvod na obr. 1 pro zadaný kmitočet a rozkmit pilovitého napětí.

$$f = 1 \text{ kHz}, U_k = 5 \text{ V}$$

16

MOŘKOVSKÝ TOMÁŠ

M4

3

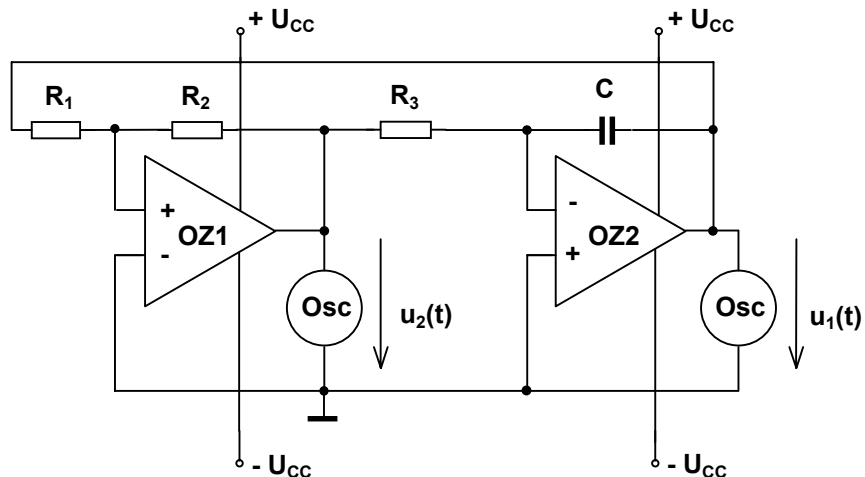
2000 - 2001

19. 1. 2001

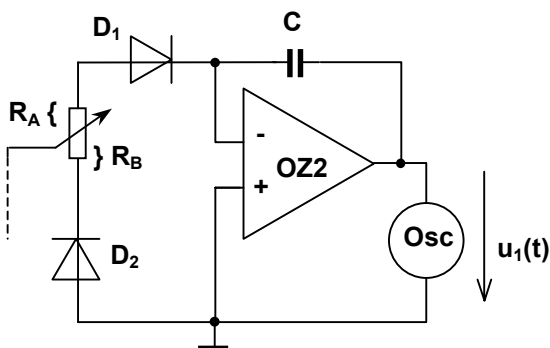
26. 1. 2001

SCHÉMA

Obr. 1 Schéma zapojení generátoru pilovitého průběhu (včetně zdroje napětí a osciloskopu)

Obr. 2 Úprava integrátoru pro změnu střidy $u_1(t)$ a $u_2(t)$

POUŽITÉ PŘÍSTROJE

OZN.	PŘÍSTROJ	TYP	EVID. Č.	POZNÁMKA
$\pm U_{CC}$	ss. zdroj	BK 126	E52-15	---
Osc	Dig. osciloskop	DG SCOPE	---	cca 1,8 % (20 Mhz)
OZ1, OZ2	Lab. přípravek	UA 7410N	---	---

POSTUP MĚŘENÍ

1. Osazení kontaktního pole součástkami, připojení zdroje napětí a osciloskopu (výstup integrátoru - u_1 na svorku X a výstup komparátoru - u_2 na svorku Y).
2. Oba průběhy $u_1(t)$ a $u_2(t)$ jsme změřili digitálním osciloskopem. Dále jsme změřili frekvenci generovaného signálu (833 Hz) a zkontrolovali ji výpočtem dle zadaného vztahu

$$\frac{1}{f} = 4 \cdot R_3 \cdot C \cdot \frac{R_1}{R_2}$$

3. Hodnoty potřebné pro nakreslení převodní charakteristiky jsme získaly při měření $u_1(t)$ a $u_2(t)$ a rovněž jsme tuto charakteristiku získaly přímo z digitálního osciloskopu připojením signálu $u_2(t)$ na osu X osciloskopu a signálu $u_1(t)$ na osu Y osciloskopu. Převodní charakteristika – viz GRAFY.
4. Odvození velikosti kladné i záporné saturace – výsledky viz TABULKY.
5. Výpočet velikosti komparačního napětí a srovnání se skutečnou hodnotou.

$$U_{K+} = U_{SAT+} \cdot \frac{R_1}{R_2}$$

6. Návrh obvodu dle zadaných hodnot frekvence a rozkmit pilovitého napětí. Vycházíme z poznatků z předchozích kroků.

$$\frac{1}{f} = 4 \cdot R_3 \cdot C \cdot \frac{R_1}{R_2}$$

TABULKY

TAB. 1 Zadaných hodnot součástek a veličin.

Veličina	Zadáno	Změřeno
U_{CC} [V]	± 12	-
R_1 [k Ω]	2,7	2,702
R_2 [k Ω]	10,0	10,080
R_3 [k Ω]	10,0	10,100
C [nF]	100	100,32

Pozn: při výpočtech byly použity změřené hodnoty

TAB. 2 Změřené výsledné hodnoty.

Veličina	Hodnota	Popis
U_{SAT+} [V]	11,0	Kladné saturační napětí
U_{SAT-} [V]	-9,7	Záporné saturační napětí
U_{SAT} [V]	20,7	Rozkmit saturačního napětí
U_{K+} [V]	2,80	Kladné komparační napětí
U_{K-} [V]	-2,85	Záporné komparační napětí
U_K [V]	5,65	Rozkmit komparačního napětí
U_{vvpK+} [V]	2,95	Vyp. kladné komparační napětí
U_{vvpK-} [V]	-2,60	Vyp. záporné komparační napětí
U_{vvpK} [V]	5,55	Vyp rozkmit komparačního napětí
f [Hz]	833	Změřená frekvence generátoru
f_{vvp} [Hz]	920	Vypočtená frekvence generátoru

PŘÍKLAD VÝPOČTU

a) **Frekvence generovaného signálu**

$$\frac{1}{f} = 4 \cdot R_3 \cdot C \cdot \frac{R_1}{R_2} = 4 \cdot 10100 \cdot 100,32 \cdot 10^{-9} \cdot \frac{2702}{10080} = \underline{\underline{920,5 \text{ Hz}}}$$

b) **Velikost komparačního napětí (kladná amplituda)**

$$U_{K+} = U_{SAT+} \cdot \frac{R_1}{R_2} = 11 \cdot \frac{2702}{10080} = \underline{\underline{2,95 \text{ V}}}$$

c) **Návrh součástek pro nový obvod ($f = 1 \text{ kHz}$, $U_K = 5 \text{ V}$)**

$$U_{SAT} = 20,7 \text{ V} \quad R_2 = 10080 \text{ } \Omega$$

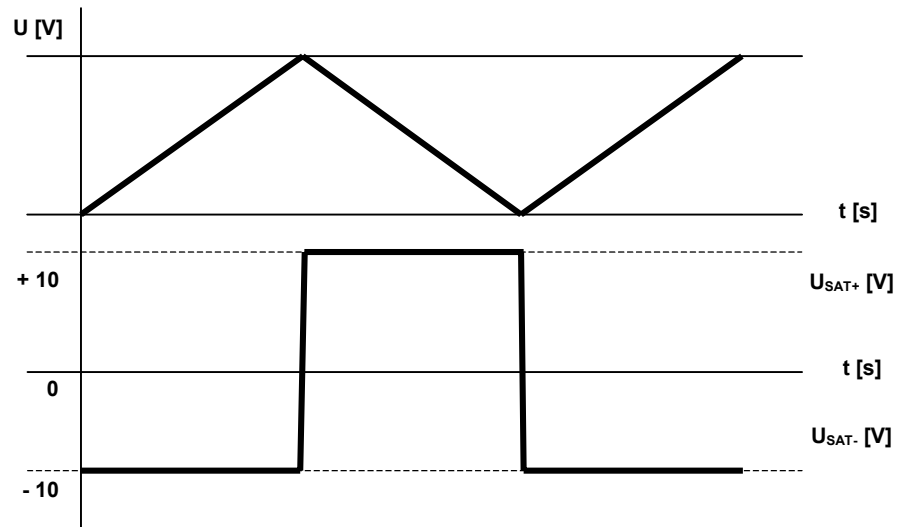
$$R_1 = \frac{U_K \cdot R_2}{U_{SAT}} = \frac{5 \cdot 10080}{20,7} = \underline{\underline{2435 \text{ } \Omega}}$$

$$R_3 = \frac{R_2}{R_1 \cdot 4 \cdot f \cdot C} = \frac{10080}{2435 \cdot 4 \cdot 1000 \cdot 100,32 \cdot 10^{-9}} = \underline{\underline{10317 \text{ } \Omega}}$$

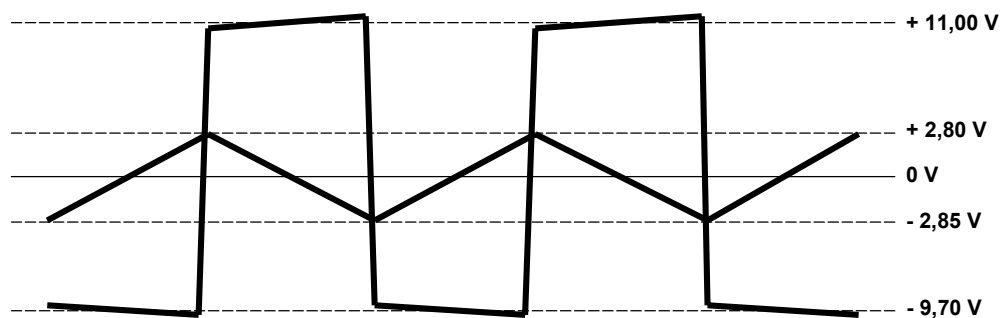
Pozn.: vzorce jsme odvodili od vzorců a) a b)

GRAFY

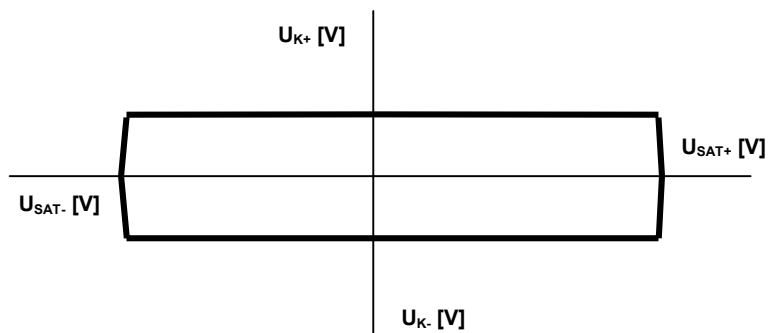
Funkce komparátoru

Osciloskop (DUAL) : Napět'ové průběhy signálů $u_1(t)$ a $u_2(t)$

Osciloskopu (X→Y) : Přenosová charakteristika komparátoru

Pozn: svislé strany charakteristiky jsou ještě mírně zkosené

ZÁVĚR

Chyby měření

Všechna měření (mimo určení hodnoty kondenzátoru C) probíhala na digitálním osciloskopu, který má dle manuálu chybu měření cca $\pm 1,8\%$. Bohužel jsme zjistili značný rozdíl mezi naměřenou a vypočtenou frekvencí generátoru, cca 10 % chyba (vnitřní chyba osciloskopu + nepřesné nastavení odečtových kurzorů + změřené hodnoty součástek, zejména C + parazitní kapacity).

Zhodnocení

1. Velikost saturačního napětí U_{SAT-} (U_{SAT+}) je asi 3,5 násobná oproti komparačnímu napětí U_{k+} (U_{k-}) komparátoru – v našem měření, ale vždy bude saturační napětí vyšší než komparační.
2. Saturační napětí U_{SAT} a tedy i komparační napětí U_K jsou vždy nižší než napájecí napětí U_{CC} .
3. Existuje určitá nesymetričnost kladné a záporné amplitudy komparačního i saturačního napětí, i když celkový rozkmit je ve shodném poměru, způsobeno nevytuněnými operačními zesilovači.